

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Maia Solberg Økland, 32266961

Høringsbrev - Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Oslo og Viken fylker

Innledning

Jordbruk er en av flere faktorer som påvirker våre verdifulle vann og vassdrag. Avrenning fra dyrka mark fører til tilslamming og økte nivåer av næringsstoffer, som videre kan føre til skadelig algevekst. Ulike vannmiljøtiltak har bidratt til å forbedre eller opprettholde vannkvaliteten i mange jordbrukspåvirkede områder. Vi ser likevel at tilstanden i vassdragene våre mange steder i regionen ikke er god nok. Det er derfor økt behov for tiltak for å unngå at matjorda havner ute i vassdragene eller Oslofjorden.

Regionale miljøkrav i jordbruket er en del av en totalpakke med virkemidler innenfor flere sektorer som samlet sett skal bidra til å oppnå, og opprettholde minst "god miljøtilstand" i vannforekomstene.

Forskrift om regionale miljøkrav ble første gang innført i vannområdene Morsa (Vannsjø-Hobøl vassdraget og Isesjø) og Haldenvassdraget i 2005, og forskriften er felles for Østfold og Akershus. Forskriften ble innført som del av Regionalt miljøprogram, som startet opp samme år. Vannområdene Leira og PURA (Bunnefjorden med Årungen- og Gjersøvassdraget) fikk miljøkrav i 2010. Vannområdene Glomma sør for Øyeren, og deler av Haldenvassdraget og Morsa i Østfold som ikke allerede var omfattet av den felles forskriften fra 2005, fikk egen forskrift om regionale miljøkrav i 2011. I de eksisterende forskriftene om regionale miljøkrav er grensene til vannområdene brukt som forvaltningsgrense.

Statsforvalteren ønsker nå å revidere forskriftene og innføre én forskrift som skal gjelde for deler av Oslo og Akershus og Østfold. Virkeområdet blir utvidet og det foreslås to nye krav.

Det legges ikke opp til at alle krav skal gjelde i alle områder. Det vil komme tydelig frem i kart, hvilke områder som har hvilke krav.

I brev som ble sendt fra Klima- og miljødepartementet til vannregionmyndighetene i mars 2019, om nye nasjonale føringer for vannforvaltningen, står det at vannet vårt er avhengig av forsterket innsats mot forurensning fra jordbruk for å nå miljømålene etter vannforskriften. Det innebærer blant annet at det må innføres mer forpliktende krav i områder hvor det ikke er nok med frivillige tiltak alene. Statsforvalterne og kommunene har derfor fått beskjed om å vurdere å innføre miljøkrav der dette er nødvendig. Forventningen blir også presisert i brev fra Landbruks- og matdepartementet, datert 04. januar 2021, der det står at statsforvalterne har fått delegert myndighet til å stille regionale krav for miljøforsvarlig drift.

Budskapet i brevet fra Landbruks- og matdepartementet blir understreket i årets jordbruksavtale, og i embetsoppdraget til Statsforvalteren i Oslo og Viken.

I 2021 lanserte regjeringen "Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv". Rapporten tar opp forventningen om å ta i bruk regionale miljøkrav som en av de viktige tiltakene for å dempe avrenningen av næringsalter til Oslofjorden.

Prosess

Forskrift om regionale miljøkrav har allerede vært på en høring, høsten 2019. I arbeidet har både næringsorganisasjonene og alle de aktuelle vannområdene vært involvert, i tillegg til at vi har hatt møte med både Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet.

Vannområdene i Buskerud er ikke vurdert i denne revideringen av forskriften. Bakgrunnen for det er at arbeidet i vannområdene når det gjelder organisering og datainnhenting er kommet kortere. I tillegg krever innføring av miljøkrav god forutgående informasjon om miljøtiltak til berørte aktører. For Buskerud og Jevnaker og Lunner kommuner, vil arbeidet med å vurdere behovet for regionale miljøkrav skje etter samme modell som vi har beskrevet i dette brevet. Dette arbeidet starter i 2022.

Hva er nytt i forskriften

- Én felles forskrift for områder i Østfold og Oslo og Akershus
- Kravene og kartet er delt inn i to soner med ulike krav til gjennomføring av tiltak
- Som følge av ny kunnskap og behov for økt målretting av kravene, er avgrensingen av den nye forskriften knyttet til nedbørfelt i stedet for vannområder
- Kravene gjelder også vassdrag uten årssikker vannføring
- Kravene på flomutsatte og vassdragsnære areal og i dråg (forsenkninger der vannet samler seg og renner) er skjerpet
- Krav til jordarbeidingsrutiner rundt nedløpskummer og grøfteutløp
- Et belte på 50 meter langs alle vassdrag skal ikke høstpløyes i sone 2

Hvorfor ser kartet ut som det gjør?

I de eksisterende forskriftene om regionale miljøkrav er det grensene til vannområdene som bestemmer hvor det er miljøkrav og ikke. I arbeidet med revideringen av forskriften ønsket vi å finne en forvaltningsgrense som kunne gi bedre målretting av tiltakene, og dermed sikre at kravene er innført der det er behov. Vi ønsket tilsvarende å sikre at det ikke er krav der det heller ikke er dokumentert behov. Vi har derfor valgt å bruke nedbørfelt som enhet når vi har vurdert hvor det er behov for krav. Nedbørsfeltene er en mye mindre enhet enn vannområdene og gir dermed mulighet for bedre målretting. Nedbørsfeltene er også definert av hvilken vei vannet renner i landskapet, slik at man vet hvilke vann og vassdrag som mottar avrenningen fra arealene.

For å kunne bruke en mer finmasket avgrensning er det avgjørende med et tilstrekkelig datagrunnlag. Vannområdene i Akershus og Østfold har lange tidsserier over målinger av vannkvalitet. For hvert enkelt nedbørsfelt har vi sett på data fra Vann-nett over økologisk tilstand og grad av landbrukspåvirkning i vannforekomstene. I tillegg har vi tatt hensyn til brukerinteresser, som drikkevann, badeplasser og sjørørret.

For Akershus sin del har forskriften inntil nå omfattet vannområder i vannforskriftens første planperiode. Her har datagrunnlaget vært på plass lenge. De øvrige vannområdene i Akershus har arbeidet systematisk med informasjon om miljøtiltak i mange år, og datagrunnlaget har blitt solid. Statsforvalteren har derfor nå vurdert også vannområder i Akershus i planperiode 2 for regionale miljøkrav. Den nye forskriften gjelder kun områder i gamle Akershus og Østfold, og i Oslo, med unntak av deler av nye Asker kommune.

I nye Asker kommune har vi valgt å ta med nedbørsfeltene som drenerer til Oslofjorden. Det betyr at noen arealer som tidligere har tilhørt Buskerud, blir en del av virkeområdet til nye regionale miljøkrav i Oslo og Viken. Ifølge Kunnskapsstatus Oslofjorden (2019), er tilstanden i Oslofjorden så alvorlig at vi mener det er riktig å innlemme de nevnte områdene i Asker allerede nå.

Den nye forskriften består nå av to virkeområder, kalt sone 1 og sone 2, som har hvert sitt sett med krav. Sone 2 har de mest omfattende kravene. Det ferdige kartet gjenspeiler det detaljerte kunnskapsgrunnlaget, der noen områder som har blitt vurdert til sone 1 ligger som en "øy" i et "hav" av sone 2-områder. Langs alle grenser har vi justert kartet manuelt, slik at ingen jorder rammes av to ulike soner. Det er mulig å zoome seg ned i kartet til et høyt detaljnivå, slik at det ikke skal være noen tvil om hvilken sone som gjelder hvor.

Hvordan er den nye forskriften bygget opp?

I forskriften er kravene satt opp i en tabell, som skal gjøre det enkelt å se hvilke krav som gjelder i sone 1, og hvilke krav som gjelder i sone 2.

Det er fem krav (1-5) som gjelder for begge soner, og et krav (4b) som kun gjelder for sone 2. Legg merke til at det er forskjeller mellom sone 1 og sone 2 i krav nummer 2 (erosjonsutsatte dråg) og 3 (flomutsatte arealer). Forskjellene er markert med fet skrift.

NIBIO lanserte nye erosjonsrisikokart i januar 2021. Med den nye modellen får Akershus og Østfold betydelig mindre areal i erosjonsrisikoklasse 3 og 4, fordi den nye modellen beregner erosjonsrisiko på en annen måte enn tidligere. Behovet for tiltak har ikke blitt mindre selv om klassene er endret. For å øke innsatsen og kompensere for bortfall av arealer i erosjonsklasse 3 og 4 foreslår vi derfor å innføre et nytt tiltak med en 50 meter bred sone langs vassdrag, hvor det vil være forbud mot høstpløying. Vi mener dette tiltaket bidrar til en bedre målretting, da det innebærer at det er de vassdragsnære arealene som får krav.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Privatøkonomisk

Innføring av regionale miljøkrav kan ha noen negative økonomiske konsekvenser for berørte jordbruksforetak ved at de gir økte kostnader og/eller lavere inntekter for foretak som omfattes av kravene.

Først og fremst vil dette gjelde de foretak som tidligere ikke har hatt regionale miljøkrav, men som nå får dette, ved at antallet foretak som nå får krav blir flere enn det som er situasjonen fram til i dag. Foretak som allerede har regionale miljøkrav i dag, og som vil ha samme regionale miljøkrav etter ny forskrift, vil ikke få endret sin økonomiske situasjon som følge av de nye kravene.

Selve kravene om grasdekke eller fangvekster, gir økte kostnader ved at slikt gras/fangvekst har en kostnad ved å bli sådd/etablert. Krav om permanent grasdekke vil også ha en inntektsreduserende effekt ved at disse arealene da ikke kan brukes til korn eller grøntproduksjon, som normalt gir høyere inntekt pr dekar enn det gras gir.

Nytt krav 4b i sone 2 om krav til ikke jordarbeiding om høsten nærmere vassdrag enn 50 meter, gjør at høstkorndyrkere da må direkteså høstkorn i stedet for tradisjonell jordarbeiding med pløying før såing av høstkorn. Direktesåing av høstkorn kan gi en mer usikker etablering av høstkornet, som da vil kunne være inntektsreduserende. Alternativt vil disse arealene i stedet bli vårpløyd og sådd med vårkorn. Vårkorn har normalt et lavere avlingsnivå og dermed inntekt, enn det høstkorn kan ha. Dette kan delvis kompenseres i noen tilfeller ved høyere kvalitet og pris på vårkornet (høsthvete som kan gå til fôr, og vårhvete som kan gå til matkorn).

For de områdene som allerede har regionale miljøkrav i dag, vil krav 5 nå i praksis være mindre omfattende enn tidligere, da de nye erosjonsrisikokartene for Viken gjør at færre arealer omfattes av krav 5 enn det situasjonen er fram til i dag, ettersom de nye erosjonsrisikokartene har mindre andel arealer i erosjonsrisikoklasse 3 og 4.

Størrelsen på de økonomiske konsekvensene vil være svært vanskelige å anslå da de avhenger av hvert enkelt foretak sin driftsmetode, vekstskifte, og dyrkningsopplegg. Dette vil også avhenge av været hvert enkelt år, som er viktig blant annet for muligheten til å så bla. høstkorn som må sås om høsten og som krever pent vær i forbindelse med såingen.

Statsforvalteren ønsker fortsatt å forsøke å kompensere noen av de økonomiske ulempene for foretak med regionale miljøkrav, med tilskudd til miljøvennlig jordbruksdrift gjennom Regionalt miljøprogram. Størrelsen på dette tilskuddet vil variere fra år til år avheng av tilgjengelige tilskuddsmidler, og vil nok ikke kunne kompensere fullt ut for foretakas økte kostnader/reduerte inntekter som følge av de regionale miljøkravene.

Administrativt

Flere kommuner og større arealer får nå regionale miljøkrav. Dette gir et større behov for kontroll med foretakene fra offentlige myndigheter om at kravene faktisk følges. Hvor mye er svært vanskelig å si.

Kunnskapsgrunnlag

Lenke til kart over virkeområder, samt fagrapporter og relevante dokumenter ligger tilgjengelig på vår hjemmeside her: <https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/horinger/2021/10/horing-av-forskrift-om-regionale-miljokrav-i-jordbruket-i-oslo-og-viken-fylker/>.

Skal du sende høringsinnspill?

Dersom du eller organisasjonen din ga innspill i høringen i 2019 og fortsatt mener det samme, kan du vise til den forrige høringsuttalelsen du sendte. Det er imidlertid viktig å observere at det er gjort vesentlige endringer i både kart og krav fra forrige høring.

Når gjelder endringene fra?

Forskriften med virkeområder blir gjort offentlig fra 01. januar 2022, og vil tre i kraft 1 år senere, fra 01. januar 2023. Det betyr at berørte foretak og forvaltning vil få 1 år på å gjøre seg kjent med innholdet av de nye kravene, og hvor disse gjelder.

Høringsfrist

Høringsfristen er 15. oktober 2021. Innspill sendes på e-post til vårt postmottak, sfovpost@statsforvalteren.no. Merk høringsuttalelsen med «Høringsuttalelse sak 2021/24848»

Med hilsen

Nina Glomsrud Saxrud
Avdelingsdirektør
Landbruksavdelingen

Gunhild Dalaker Tuseth
Avdelingsdirektør
Klima- og miljøvernavdelingen

Maia Solberg Økland
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Forskrift om regionale miljøkrav for Oslo og Viken 23.08.2021
- 2 Virkeområder kart 23.08.2021

Mottakerliste:

Aremark kommune	Rådhuset	1798	AREMARK
Bærum kommune	Postboks 700	1304	SANDVIKA
Enebakk kommune	Prestegårdsveien 4	1912	ENEBAKK
Hvaler kommune	Storveien 32	1680	SKJÆRHALDEN
Lørenskog kommune	Postboks 304	1471	LØRENSKOG
Marker kommune	Postboks 114	1871	ØRJE
Nannestad kommune	Postboks 3	2031	NANNESTAD
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Norsk Landbruksrådgiving Østafjells	Buskerudveien 134 L	3340	ÅMOT
Drammen kommune	Postboks 7500	3008	DRAMMEN
Hol kommune	Ålmannvegen 8	3576	HOL
Sigdal kommune	Borgestubakken 2	3350	PRESTFOSS
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	GJERDRUM
Halden kommune	Postboks 150	1751	HALDEN
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Norsk Landbruksrådgiving Viken	Gjennestadtunet 83	3160	STOKKE
Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	KONGSBERG
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	JESSHEIM
Oslo Akershus Bonde- og Småbrukarlag	Spektrumveien 3	0666	OSLO
LANDBRUKSDIREKTORATET	Postboks 1450 Vika	0116	OSLO
Nesbyen kommune	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
Akershus Bondelag	Hvamsvegen 696	2165	HVAM
Buskerud Bondelag	Kartverksveien 7	3511	HØNEFOSS
Frogn kommune	Postboks 10	1441	DRØBAK
Nittedal kommune	Postboks 63	1483	HAGAN
Vestby kommune	Postboks 144	1541	VESTBY
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Hurdal kommune	Minneåsvegen 3	2090	HURDAL
Modum kommune	Postboks 38	3371	VIKERSUND
Nore og Uvdal kommune	Sentrum 16	3630	RØDBERG
Eidsvoll kommune	Postboks 90	2081	EIDSVOLL

Moss kommune	Postboks 175	1501	MOSS
Rakkestad kommune	Postboks 264	1891	RAKKESTAD
Buskerud Bonde- og Småbrukarlag	Buskerudveien 134	3340	ÅMOT
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Hemsedal kommune	Hemsedalsvegen 2889	3560	HEMSEDAL
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Øvre Eiker kommune	Postboks 76	3301	HOKKSUND
Østfold Bondelag	Løkenveien 4	1811	ASKIM
Asker kommune	Katrineåsveien 20	3440	RØYKEN
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Våler kommune	Herredshuset, Kjosveien 1	1592	VÅLER I VIKEN
MILJØDIREKTORATET	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
Lunner kommune	Sandsvegen 1	2740	ROA
Indre Østfold kommune	Postboks 34	1861	TRØGSTAD
Rælingen kommune	Postboks 100	2025	FJERDINGBY
Råde kommune	Skråtorpveien 2A	1640	RÅDE
Skiptvet kommune	Postboks 115	1806	SKIPTVET
NORGES BONDELAG	Postboks 9354 Grønland	0135	OSLO
Flå kommune	Sentrumsvegen 24	3539	FLÅ
Jevnaker kommune	Kirkegata 6	3520	JEVNAKER
Rollag kommune	Vrånåvegen 10	3626	ROLLAG
Lunner kommune	Sandsvegen 1	2740	ROA
Nesodden kommune	Postboks 123	1451	NESODDTANGEN
Østfold Bonde- og Småbrukarlag	Varteigveien 1043	1735	VARTEIG
Norsk Landbruksrådgiving Øst	Vestre Huggenesvei 111	1580	RYGGE
NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG	Akersgata 41	0158	OSLO
Flesberg kommune	Lampelandhagan 7	3623	LAMPELAND
Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE
Ringerike kommune	Postboks 123 Sentrum	3502	HØNEFOSS
Ål kommune	Tingstugu, Torget	3570	ÅL